

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA

CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE

TOM LVI-ZESZYT 2
2004

POZNAŃ 2004

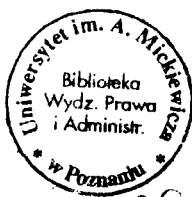
KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Ajnenkiel, Juliusz Bardach, Jan Baszkiewicz, Stanisław Grodziski, Hubert Izdebski, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski, Adam Lityński, Henryk Olszewski (redaktor), Kazimierz Orzechowski, Stanisław Piąza, Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Wacław Uruszczak, Maria Zabłocka

---

Na język francuski tłumaczył Wacław Uruszczak

Adres redakcji:
ul. Św. Marcin 90, Collegium Iuridicum, 61-809 Poznań
tel. (061) 8294-208

02.108

© Copyright by Wydział Prawa i Administracji
UAM w Poznaniu

Skład i druk na zlecenie Wydziału Prawa i Administracji UAM
ul. Św. Marcin 90, 61-809 Poznań

Ars boni et aequi – Przedsiębiorstwo Wydawnicze – Władysław Rozwadowski
60-351 Poznań, ul. Zakręt 26

Zarejestrowane pod nr /09161/92/S
UM Poznania – Wydz. Dział. Gosp.
tel. (061) 8688-323, tel./fax 8671-827
e-mail: arsboni@arsboni.com.pl
<http://www.arsboni.com.pl>

Printed in Poland

ISSN 0070-2471

Druk i oprawa: ABEDIK SA – Poznań

SPIS TREŚCI — TABLE DES MATIÈRES

Tom LVI — Zeszyt 2

I. ROZPRAWY – ARTICLES

Paweł Wiliński, Geneza i rozwój instytucji świadka <i>incognito</i> w polskim procesie karnym	9
<i>L'origine et le développement de l'institution du témoin d'incognito dans la procédure pénale en Pologne</i>	30
Jerzy Zajądło, Z dawnych i nowych dziejów humanitarnej interwencji	31
<i>De l'histoire ancienne et nouvelle de l'intervention humanitaire dans les relations internationales</i>	64
Krzysztof Sondel, Prawo o stowarzyszeniach i związkach sportowych w Drugiej Rzeczypospolitej	65
<i>Le droit des associations de sport et des clubs sportifs dans la IIème République Polonaise</i>	111

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLES

Witold Tyborowski, Spółka starobabilońska i rzymska <i>societas</i>	113
Maurycy Zajęcki, O badaniach nad regulacjami administracyjnymi w prawie miejskim. Analiza przepisów przeciwpożarowych w dawnych miastach polskich	125
Jarosław Stolicki, Diariusze i relacje sejmowe do czasów Michała Korybuta i Jana III w zbiorach ukraińskich	157
Marcin Zieliński, O regulacji <i>error iuris</i> na ziemiach niemieckich w XIX w.	171

III. WŁASNOŚĆ W MYŚLI POLITYCZNEJ I PRAWNEJ (CZ. II) – LA PRIOPRIÉTÉ DANS LA PENSÉE POLITIQUE ET JURIDIQUE (P. II)

Janusz Justyński, Własność i ustrój gospodarczy Republiki Rzymskiej w ideologii Marka Tuliusza Cyncerona	183
Tomasz Szczech, Własność w myśli Jana Kalwina	195

VI

Maciej Chmieliński, Siła jako gwarant własności w indywidualistycznej koncepcji Maxa Stirnera	203
Anna Citkowska-Kimla, Idealistyczny i realistyczny wymiar własności w myśli Friedricha von Hardenberga (Novalisa)	213
Tomasz Tulejski, Jeremy Bentham i utylitarna koncepcja własności	225
Elżbieta Kundera, Korzyści indywidualne i społeczne własności u Johna Stuarta Milla	235
Mirosław Sadowski, Koncepcja własności w nauczaniu społecznym papieża Leona XIII	247
Dariusz Szpoper, Własność w poglądach i działalności środowiska zachowawczego na ziemiach byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego w latach 1855–1914.....	259
Maria Zmierczak, Własność w ideologii narodowych socjalistów	271
Lech Dubel, Własność a klasa menedżerów w myśli Jamesa Burnhama	283
Piotr Kimla, Własność w filozofii politycznej Michaela Oekeshotta	293
Dorota Pietrzyk-Reeves, Wolność, prawo, własność. Nowe ujęcie tezy republikańskiej	307
Miłowit Kuniński, Własność w ujęciu Friedricha Augusta von Hayeka	317
Justyna Miklaszewska, Libertariańska koncepcja własności w filozofii Roberta Nozicka	325
Andrzej Sylwestrzak, Prawo własności w konstytucjonalizmie polskim	335

IV. Z DZIEJÓW NAUKI HISTORII PRAWA – *SCIENCE JURIDIQUE*: *HISTOIRE DE LA RECHERCHE*

Grzegorz M. Kowalski, O miejsce historii prawa w programie studiów uniwersyteckich. Polemika między Oswaldem Balzerem a Juliuszem Makarewiczem (1919–1923)	345
--	-----

V. ARTYKUŁY RECENZYJNE – *ARTICLES CRITIQUES*

Gerard Labuda, Jakie uprawnienia kościelne przekazał cesarz Otton III księciu Bolesławowi Chrobremu na synodzie/zjeździe gnieźnieńskim w roku 1000? Po raz drugi ...	363
Wojciech Dajczak, Poszukiwanie „wspólnego rdzenia” prawa prywatnego w Europie .	383
Marek Kuryłowicz, Repetytoria z prawa rzymskiego	393

VI. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – *COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES*

Marta Czyżak, Kapituła Katedralna w Gnieźnie w świetle metryki z lat 1408–1448, 2003 (Jerzy Walachowicz)	403
Festschrift für Gernot Kocher zum 60. Geburtstag. Hrsg. von Helfried Valentinitzsch und Markus Steffen, 2002 (Andrzej Gulczyński)	406
Martin Avenarius, Rezeption des römischen Rechts in Rußland. Dimitrij Mejer, Nikołaj Djuvernua, Josif Pokrovskij, 2004 (Wojciech Dajczak)	408
Ecclesia – Studia z Dziejów Wielkopolski t. I, 2003 (Jerzy Walachowicz)	411
Antoni Mączak, Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej, 2003 (Anna Rosner).....	412

Jan Dziegielewski, Sejmy elekcyjne, elektorzy, elekcje 1573–1674, 2003 (Henryk Olszewski)	416
Michał Zwierzykowski, Komisja Skarbowa Poznańska. Z dziejów sejmikowej administracji i sądownictwa skarbowego w Wielkopolsce w XVII i XVIII w., 2003 (Wojciech Szafranski)	418
Jacek Bartyzel, „Umierać, ale powoli”. O monarchistycznej i katolickiej kontrrewolucji w krajach romańskich 1815–2000, 2002 (Zbigniew Rau)	420
Dariusz Szpoper, Między caratem a snem o Rzeczypospolitej. Myśl polityczna i działalność konserwatystów polskich w guberniach zachodnich Cesarstwa Rosyjskiego w latach 1855–1862, 2003 (Marek Maciejewski)	426
Zarys dziejów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Poznaniu 1919–2004. Red. Krzysztof Krawowski, 2004 (Tomasz Schramm)	430
David Serrano-Blanquer, Les dones et camps nazis, 2003 (Joanna Stöcker)	433
Ignacy Czuma, Absolutyzm ustrojowy. Wybór pism. Wyboru dokonał, wstępem i przypisami opatrzył Maciej Marszał, 2003 (Dariusz Szpoper)	435
Dizionario del fascismo. Storia, personaggi, cultura, fonti e dibattito storiografico. Red. Alberto De Bernardi i in., 1998 (Joanna Sondel-Cedarmas)	438
Emilio Gentile, „Fascismo”. Storia e interpretazione, 2002 (Agnieszka Latońska) ...	442
Montserrat Roig, La lucha contra el olvido. Escritos sobre la deportación, 2001 (Joanna Stöcker)	445
Jerzy Zajadło, Odpowiedzialność za Mur. Procesy strzelców przy Murze Berlińskim, 2003 (Marek Maciejewski)	447
Pierre Gremion, Konspiracja wolności. Kongres Wolności Kultury w Paryżu (1950–1975), 2004 (Mikołaj Tyrchan)	452
Jerzy Koperek, Nowe demokracje i spór o naturę społeczeństwa obywatelskiego, 2001 (Zbigniew Rau)	456
Mariusz Mohyluk, Prawo o ustroju sądów powszechnych w pracach Komisji Kodyfikacyjnej II Rzeczypospolitej, 2004 (Małgorzata Materniak-Pawłowska)	459

VII. KRONIKA – CHRONIQUE

Jubileusz Profesora Grzegorza Leopolda Seidlera (Małgorzata Stefaniuk)	463
57. Sesja Société Internationale Fernand De Visscher pour l’Histoire des Droits de l’Antiquité (Anna Pikulska-Robaszkiewicz)	465
Kolokwium habilitacyjne dra Jarosława Rominkiewicza (Jacek Przygodzki)	466
Kolokwium habilitacyjne dra Marka Żukowskiego (Marek Sobczyk)	466
Wystawa w Bibliotece Jagiellońskiej „Wychodźstwo z Galicji” (Paweł Cichoń)	467
Z dziejów studenckiego ruchu naukowego historyków idei na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego (Mirosław Sadowski)	468

SPIS WSPÓŁPRACOWNIKÓW ZESZYTU 2

Maciej Chmieliński (Łódź)	Mirosław Sadowski (Wrocław)
Paweł Cichoń (Kraków)	Tomasz Schramm (Poznań)
Anna Citkowska-Kimla (Kraków)	Marek Sobczyk (Toruń)
Wojciech Dajczak (Poznań)	Krzysztof Sondel (Kraków)
Lech Dubel (Lublin)	Joanna Sondel-Cedarmas (Kraków)
Janusz Justyński (Toruń)	Małgorzata Stefaniuk (Lublin)
Piotr Kimla (Kraków)	Jarosław Stolicki (Kraków)
Grzegorz M. Kowalski (Kraków)	Joanna Stöcker (Kraków)
Elżbieta Kundera (Wrocław)	Andrzej Sylwestrzak (Gdańsk)
Miłowit Kuniński (Kraków)	Wojciech Szafrąński (Poznań)
Marek Kuryłowicz (Lublin)	Tomasz Szczech (Łódź)
Gerard Labuda (Poznań)	Dariusz Szpoper (Gdańsk)
Agnieszka Latosińska (Kraków)	Tomasz Tulejski (Łódź)
Marek Maciejewski (Wrocław)	Witold Tyborowski (Poznań)
Maciej Marszał (Wrocław)	Mikołaj Tyrchan (Poznań)
Małgorzata Materniak-Pawłowska (Poznań)	Wacław Uruszczak (Kraków)
Justyna Miklaszewska (Kraków)	Jerzy Walachowicz (Szczecin)
Henryk Olszewski (Poznań)	Paweł Wiliński (Poznań)
Dorota Pietrzyk-Reeves (Kraków)	Jerzy Zajadło (Gdańsk)
Anna Pikulska-Robaszkiewicz (Łódź)	Maurycy Zajęcki (Poznań)
Zbigniew Rau (Łódź)	Marcin Zieliński (Toruń)
Anna Rosner (Warszawa)	Maria Zmierzczak (Poznań)